

Barcelona, 5 de Juliol de 1919

La que lla de la Torratxa

ANY LIII - Núm. 2610 - 15 cts. - Atrassats 30

Qüestió de clima

Uzcudun.—Es veu que el clima de Nordamèrica no és bo per la boxa. Només faig que cridar, i rebo.

Els millors discos
són els de

La voz de su amo

Companyia del Gramòfono
S. A. E.

Carquinyolis BERENGUER

Han fracassat el «Numància»
i el «Jesús del Gran Poder»
perquè ningú d'ells menjava
carquinyolis Berenger.

oo CALDES DE MONTBUY oo

“El qui té *Blenorragia* (Purgacions) és perquè vol”

Quan esteu cansats de medicar-vos sense trobar millora, o bé no assoliu un complet guariment de vostra *Blenorràgia* en qualsevol de les seves manifestacions (*uretritis*, *prostatitis*, *cistitis*, *artritis*, *gonocòcciques*, *gonorrea crònica*, o «gota militar», etc., etc., de l'home, i (*vaginitis*, *metritis*, *leucorrea*, *fluixos*, etc., etc.), de la dona; exigiu al vostre farmacèutic els acreditats

Cachets Neisserinos

i obtindreu un ràpid i perfecte guariment de la vostra malaltia, discretament i sense molèsties.

De venda: *Barcelona*, SUANA, Escudillers, 8; BELTRÁN, Junqueres, 11; *Reus*, SOLER, Llovera, 26 i Centres d'específics.

VIES URINÀRIE

Impureses de la sang - Debilitat nervi
Prou sofrir inutilment de les dites malalties, gràcies al meravellós descobriment dels

Medicaments del Dr. SOIVRE

Vies urinàries: *Blenorragia* (purgacions), amb totes les seves manifestacions, *uretritis*, *prostatitis*, *orquitis*, *cistitis*, *gota militar*, etc., de l'home, i *vulvitis*, *vaginitis*, *metritis*, *uretritis*, *cistitis*, *anexitis*, *fluixos*, etc.; de la dona, per cròniques i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb els **Catxets del Doctor Soivre**. Els malalts es guareixen ells sols, sense injeccions, lavatges, ni aplicació de sondes ni bugies, etc., tan perillós sempre i que necessiten sempre la presència del metge, i ningú no s'assabenta de la seva malaltia. Venda 5'50 ptes. caixa.

Impureses de la sang: *Sífilis* (avariosis), *eczemes*, *herpes*, *úlceres varicoses* (llagues de les cames), *erupcions escrofuloses*, *eritemes*, *acné*, *urticària*, etc., malalties que tenen per causes humors, vicis o infeccions de la sang, per cròniques i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb les **Pindoles depuratives del Dr. Soivre**, que són la medicació depurativa ideal i perfecta, perquè actuen regnerant la sang, la renoven, augmenten totes les energies de l'organisme i fomenten la salut, resolent, amb poc temps, totes les úlceres, llagues, grans, floronsos, supuració de les mucoses, caiguda del cabell, inflamacions en general, etc., restant la pell neta i regenerada, el cabell brillant i abundant, no deixant a l'organisme rastre del passat. Venda: 5'50 ptes. flascó.

Debilitat nerviosa: *Impotència* (manca de vigor sexual), *polucions nocturnes*, *espermatorrea* (pèrdues seminals), *cansament mental*, *pèrdua de la memòria*, *mal de cap*, *debilitat muscular*, *fatiga corporal*, *tremolors*, *palpitacions*, *trastorns nerviosos de la dona* i totes les manifestacions de la *Neurastènia* o esgotament nerviós, per crònics i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb les **Gragees potencials del Dr. Soivre**. Més que un medicament són un aliment essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós. Recomanades especialment als esgotats, a la juvenesa, per tota mena d'excessos (vells a cap edat), per a recobrar íntegrament totes les seves funcions i servir fins a l'extrema vellesa, sense forçar l'organisme, el vigor sexual propi de l'edat. Venda: **Pessetes 5'50 el flascó.**

Venda a les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i de les Amèriques

NOTA.—Tots els pacients de vies urinàries, impureses de la sang o debilitat nerviosa, adreçant-se i remetent 0'50 ptes. en segells per al franquex a *Oficines Laboratori Sókatarg, carrer del Ter, 16. telèfon 544 S. M. Barcelona*, rebran gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desentrellament, tractament i guariment de les dites malalties.

CICLES - MOTOS

ACCESSORIS
ESPORTS

SANROMÀ

Balmes, 62

BARCELONA

Telèfon 12303

CONSULTEU ABANS DE COMPRAR RES

Mai les càpsules peruvianas Borrell

no han deixat de guarir aviat i radicalment les **BLE-NORRAGIES** (purgacions) **GONORREES** i tots els altres **FLUIXOS** de les vies urinàries, per **CRONIQÜES** que fossin

Medicació discreta en el seu us

Venda: **SEGALA**, o a l'autor **A. BORRELL**
Comte de l'Asalto, 52, cantonada Sant Ramon. - **BARCELONA**

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Llibreria Espanyola, Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona:

Espanya: trimestre 3 ptes. Estranger, 5

CRÒNICA

Entreteniments deportius

LS quatre homes que han estat allunyats del món dels vius, durant set o vuit dies, tenen una valor d'heroïcitat superior a la que la gent imagina. En emprendre el vol, tothom tenia una confiança definitiva que l'esmentat acte tindria un final brillant. Hi ha gent que, perquè un cop s'ha realitzat perfectament una travessia, creu que qui dirigeix una empresa com aquesta està assegurat contra els fracassos. Així, per exemple, perquè

Lindberg va travessar un cop l'Atlàntic, creu que a aquest home no li pot passar res de mal. Sembla que posseeixi un secret professional que l'assegura contra qualsevol accident, o que li penja un estel protector. El mateix, per Franco, etc.

Per aquesta raó, quan ve un cop de malastruga, el conhort és superior i les paraules poca-soltes de: "Ai, ai, no m'ho pensava pas!", ens posen nerviosos.

Cada cop que un home vol arriscar-se en una empresa d'aqueixes, cada cop s'hi juga una cosa tan important com és la vida. No hi ha homes assegurats contra els fracassos, i, per tant, l'optimisme falaguer i cec és banal i estúpid. L'Optimisme és una de les bèsties més devoradores. L'Optimista alhora és confiat. Tot creu que ha d'anar bé. No va anar-hi les altres vegades? Per què no, aquesta? I així confia que tot marxarà, i acaba per familiaritzar-se tant amb el succés i l'aventura riscada, que pensa que no té cap valor.

Quan s'enlairaren els aviadors espanyols, ja se'ls veien a terra nordamericana. Quan els digueren que no havien tocat les Açores, optaren per suposar que Franco i els altres havien volgut fer "l'exploit" d'arribar-se a Nova York com si res. I un cop iniciat el misteri del perill, llavors l'optimista, per la natural llei dels extrems, se'ns converteix en un dels pessimistes més gruixuts i ineducats. Aquell optimisme ha desaparegut. Ara hi ha una tristor freda, glaçadora. I tornen a dir allò tan còmode:

—Ai, ai, no m'ho pensava pas.

El curiós és que l'optimista, generalment, passa d'un estat feliç a una situació fatalista definitiva. No concep esperances. Immediatament creu que ja no hi ha possibilitat de salvació. Ací el teniu, en el cafè, donant per morts quatre homes que lluiten contra els elements en mig de la mar inquieta. Ja els ha fet dir una missa.

I quan els fets es descobreixen, quan al cap d'uns dies tot va bé. Tornant a la vida els que ja es donaven per morts, llavors l'optimista sent florir als seus llavis el somriure, i exclama, cínicament, o inconscientment:

—Si ja ho deia jo que no podia ésser! Ho veu com valia la pena d'ésser optimista.

El fet és que quatre homes de bona voluntat, disposats per amor propi lògic; per amor d'aventura, arriscaren la vida en una manifestació esportiva; que han pogut salvar-la i que seguiran, per fortuna, cercant l'èxit amb aquella serenitat que els homes que lluiten tenen davant de les adversitats de tota mena que es posen davant dels que volen triomfar.

Una marrada: la d'Uzcudun. Aquest sí que confiava massa en les seves pròpies forces. Ara, segons ens diuen els que l'han vist viure de prop en les darreres setmanes, portava una vida sense ordre ni mesura. Confiava en la seva brutalitat, i creia que tot li era fàcil. Li han dit tant vegades que seria campió mundial, que s'ho va creure. Ja ha vist com un xicot alemany, de vint-i-quatre anys, li ha donat la lliçó. No es pot confiar mai en les pròpies forces i deixar-se anar. Portava una vida disbauxada, creient que llurs forces superarien els petits trucs de la dolenteria. Ací teniu l'heroi de Regil vençut, i d'una caiguda de la qual no se n'aixecarà mai més. Hem dit mai més? Doncs tornem-ho a dir. Es una profecia en la qual ens hi jugaríem ben bé unes pessetes; l'Uzcudun no serà campió mundial de boxa. Perquè ell no ha volgut. Un home de les seves condicions físiques, podia haver triomfat durament, costant-li molt, però allunyant-se de la vida fàcil i regalada. Però abocat a la vida llicenciosa o encara que no sigui del tot així, a una certa mena de llibertat individual, ha hagut de perdre fatalment.

Uzcudun era un home fort, nat en un ambient feréstec, allunyat de tota civilització. Nosaltres el coneguèrem suara farà cinc anys a París. Quan començava la seva carrera deportiva i esqueixava arbres al Circ. Anaven a visitar-lo de tant en tant a l'hotel on vivia, que estava situat a la rue du Croissant. Tenia una habitació modesta de vuit francs al dia. El llit i l'armari omplien la cambra, que era d'un to gris i brut. Allà l'home iniciava llur entrenament. Era un primitiu, i encara no sabia parlar. Més tard, a la terrassa del Cafè de Madrid, ens explicava els seus plans. Res de beure, res de dones, res de vida de nit, res d'àpats flamejants. Una vida metoditzada, atenta, viva, deportiva. Llavors confiaven en el seu èxit. Passaven pels "boulevards" aquelles dones que cremen, aquelles dones que fan treure foc pels queixals, i l'Uzcudun no les mirava. Tan sols pensava en el campionat mundial. Un home amb una dèria és alguna cosa.

Però, naturalment, aviat canvià la robeta basca per uns vestits finets; aviat vestí bé, anà en auto i es veié triomfant. Encara no parlava, perquè estava sota el domini d'un "menager" que era una mena d'home de presa terrible i que, com a símbol, portava una agulla de corbata que li havia regalat Charpentier i que representava una mà tenint agafat ben fort un guant de boxa, ple de brillants. La vida féu rodar el cap a Uzcudun, que ja no era Uzcudun. Tenia opinions polítiques, literàries, socials, i es decantava a favor dels uns o dels altres...

La seva derrota ha estat un fracàs moral. Un fracàs del qual no se'n sortirà. Ja ho sentiran a dir.

Francesc MADRID,

CLAR I CATALA

Hi ha persones que s'han estranyat de les recents campanyes de Pompeu Fabra, sobre la necessitat d'emprar un català clar i natural; sobre la necessitat d'emprar les formes vives del llenguatge, amb preferència a les formes dissecades del català antic o als girs i frases purament dialectals.

A nosa'tres, però, aquesta tendència, que hem seguit sempre, no ens ha estranyat gens que ara Pompeu Fabra la prediqués amb insistència. Pompeu Fabra no ha estat mai el pontífex d'una llengua hermètica. Tota la seva actuació precisament, ha estat sempre dirigida a la creació d'un llenguatge literari viu, d'una màxima comprensió i extensió.

E's que no ho havien vist així és que badaven. I no cal dir que entre els badocs, hi havia molts membres de determinades acadèmies, on l'obra de Pompeu Fabra no havia mai estat ben vista. Ara, però, les seves campanyes, en pro de la claredat de l'idioma han afondit les diferències. Un vell escriptor, sublevat davant d'aquestes "audàcies" d'En Fabra, deia amb sarcasme:

—Ja ho veieu on som! Gràcies a aquestes campanyes, gràcies al cas que n'han fet els escriptors joves, avui el català literari és una cosa que pot entendre qualsevol. Si seguim en aquest pas, aviat fins la gent "baixa" podrà escriure'l correctament.

L'ESPECIE QUE ES PERD

Barcelona abans estava plena de pobres. De pobres que es posaven davant de les taules del cafè per a amenitzar-vos l'idem; que es posaven a la porta de l'església per tal que la missa us fes més profit; que es posaven a tot arreu.

Barcelona estava plena de pobres, era una de les ciutats del món més riques en pobres. N'hi havia per a donar i per a vendre. Cada barri, cada plaça, cada carrer, tenia els seus. I els pobres tenien la fisonomia, l'aire, el gest del barri on vivien per l'amor de Déu, del barri que per l'amor de Déu els ajudava.

Això era en els temps d'abans de l'Exposició, que ens semblen tan llunyans.

Però arriba l'Exposició, s'inaugura l'Exposició, i desapareixen els pobres. No es veu un pobre enlloc, no se'n veu un ni per a remei. So's es veuen murcians venedors de dècims, venedors de crançs, venedors d'ametlles torrades i salades. Es que s'han transformat els pobres? Es que aquests venedors d'ara són els pobres d'abans?

No ho volem creure. Per una raó: perquè abans, en els temps dels pobres, ja hi havien tals venedors, que eren la propina.

No volem negar els avantatges que aquesta desaparició dels pobres dona a Barcelona. Els pobres — sincerament hem de confessar-ho — són un espectacle gens amable: ensenyen les seves malures, les seves nafres, les seves crostes. I a sobre, demanen diners. Ara, sense pobres, el digníssim i honrat ciutadà de Barcelona podrà prendre l'aperitiu o el cafè amb tranquil·litat, podrà sortir de casa amb els diners justos pel tramvia.

No obstant, nosaltres sentim una veritable angúnia. El destí dels pobres desapareguts ens inquieta.

Què s'ha fet d'aquests pobres? Qui els ha fet desaparèixer?

Hem de confessar que nosaltres enyorarem el pobre, el trobarem a faltar. Encara que sols sigui per subratllar el contrast, creiem el pobre necessari. Al costat d'un pobre, un se sent més ric, més ben vestit, més ben menjar. El pobre, en les nits de pluja o de neu, fa estimar més la llar, la fa semblar més confortable.

Què farem, ara, e's que estimem el matís i el contrast en la civilització, sense pobres? Si veritab'ement hom els ha exterminat, hem de condemnar la decisió per poc premeditada i política.

Noè va guardar en l'arca una parella d'animals de cada mena. No podria també l'Ajuntament guardar una parella de pobres?

VIRAI

El vertigen

Voliem travessar el rieral, que aquell matí baixava gros; mes enlloc no trobàvem unes pedres prou sòlides, uns bons carreus voluminosos que ens permetessin saltar d'una vorera a l'altra.

Per fi, després d'una estona de trescar, havem descobert una rústega passera de fusta — dos senzills taulons de costat — sense cap mena de barana on agafar-se.

Tu has dit, esporuguida:

—Ah, no!... jo no hi passo per aquesta passera!... Em rodaria el cap!

—Jo et donaré la mà, si sents vertigen — t'he respost.

—No, no; ni així. Jo no m'hi arrisco.

Però, com que ens calia passar a l'altra banda i per força la teníem de salvar, tu, rient com una bogeta, t'has deixat agafar per mi per la cintura i per les cames, i t'he alçat arran del meu cor, portant-te triomfalment en braços el mateix que fossis un infant.

Aleshores, en trobar-te ja, victoriosa, a la meitat de la passera, m'has esguardat amb amorosa picardia i has somrigut ingènuament.

I jo t'he dit, en el comb'le de la felicitat:

—No, per Déu, que ara el vertigen el sento jo, i cauríem tots dos a l'aigua!...

FRA NOI.

—Perdoni. Què ha estat això?

--Oh, res! Una petita discussió sobre la brutalitat de la Loxa.

AGREDOLÇOS

L'AMOR RIU AMUNT

L'esplèndida col·lecció de "Meravelles de la mar de les Indies" que el príncep indú Marúmessaging té instal·lada a l'Exposició, ens ha fet pensar en la infinita complexitat de la naturalesa, en els seus recursos il·limitats, en els seus múltiples aspectes i formes variadíssimes, en la seva potència formidable, en les seves entranyes inexhauribles on les espècies es renovellen, es transformen, es perpetuen... I per damunt d'aquest insensat formigueix d'éssers innumbrables la terrible i abominable sentència que presideix llur vida i llurs relacions: "Devoreu-vos els uns als altres."

Es al mar sobretot on aquesta vida assoleix una intensitat més vertiginosa, on en cada gota d'aigua pulluïen milers i milers de microorganismes. Si Fabre ens ha descobert aquesta meravella que és el món dels insectes, els grans oceanògrafs — Jouhin, Roule — ens han mostrat els misteris que enclouen els abismes del mar.

Entre aquests misteris no n'hi ha cap de tan admirable, de tan sorprenent, de tan horrible i exemplar ensems, com la vida dels salmons. El mateix que els homes, aquests peixos estan sotmesos a les grans lleis que dominen totes les espècies: la fam i l'amor.

Cap a la fi de la tardor surten de la mar i entren en els estuaris dels rius, cercant les aigües més riques en oxigen, cosa que fa necessària llur fretura de respiració més activa, conseqüència de l'elaboració de llurs glàndules sexuals desmesuradament desenvolupades.

Pugen riu amunt empesos per una força natural i in-

ludible, vers un frenesí amorós que acabarà en la mort. En les aigües impetuoses de les regions superiors dels rius sentiran, abans de morir, la suprema joia de l'amor i el sofriment esglaiador de l'infantament.

Tot llur organisme es consagra a la reproducció. La natura ho ha disposat tot perquè el salmó s'abandoni completament al seu destí. Fidel portador de gèrmens, emprant tots els seus recursos vitals a engendrar-los i a nodrir-los.

En acabat de reproduir-se, sucumbeix. És la llei de l'espècie. Què pensar d'una naturalesa que exigeix un tan monstruós sacrifici? Què diria d'això Rousseau, l'home de la natura?

La humanitat, feliçment, pot evadir-se — i s'evadeix de fet en molts casos — de l'esclavatge de la naturalesa. L'home, quan vol, pot vèncer l'instint sexual.

En realitat, en la còpula humana, és la dona qui, ben sovint encara, perd la vida en infantar un nou ésser, i sempre, quan menys, sofreix dolors horribles. Però la dona pot extirpar-se els ovaris i dedicar-se impunement als plaers de l'amor...

Hi ha una gran lliçó moral en la vida d'aquests peixos de carn vermellosa i saborosa. Una lliçó que ens diu que hem de viure la pròpia vida, no per nosaltres mateixos, sinó per a aquells que de nosaltres neixen.

Sacrificar-se cegament en el transcurs del temps, per engendrar, com fan els salmons, amb una terrible fatalitat, uns altres salmons idèntics? No, ans sacrificar-se perquè els nous éssers siguin millors i més feliços que nosaltres. És la llei del progrés, base i incentiu de la societat humana.

PEROT.

EL CAMÍ

Beneïdes les carenes
amb una cresta de pins
que saben cançons serenes
d'espai endins.

Darrera mateix de casa
hi ha un camí que duu al tossal;
és lluent com una brasa
i s'enlaira solemniat

com una ratlla perduda
rústicament en l'ermot;
fa una giragonsa muda
i s'enfila tant com pot

entre parets ensorrades,
esbarzers i romanins,
i sap totes les tonades
dels camins.

D'infant, a voltes, el feia,
i avui l'he tornat seguir
per escoltar bé el que em deia
el camí que feia ahir.

He seguit les ziga-zagues
de l'intrèpid corriol,
i entre aquelles ombres vagues
hi he trobat records de sol.

Caminoi que te m'emmenes
fins al cim assolellat
i em brindes hores serenes
dins la copa del passat.

No sé pas cap on em portes
ni quin és ton encís viu;
veig dessota meu les hortes,
la giragonsa del riu,

la carretera que es blinca
i fa un suau torniol
i dintre del pit em drinca
el cor com un picarol.

Vora meu la vinya verda
i l'oliverar grisenc
i un espadat que s'esquerda
hi fa un avenc.

Els fruiterars que maduren,
els rostolls assolellats
i els salts d'aigua que murmuren
i cauen escabellats.

Caminoi que te m'emmenes.
quina dolcesa que tens!
la finor de les carenes
me la duus arran de dents.

El record és brasa pia
com un terrosset de sol,
ara que cada masia
aixeca el seu fumerol.

Enllà les muntanyes blaves
tenen un fris de ponent...
oh, caminoi que t'acabes;
duressis eternament!

Dintre aquesta vida incerta
m'ha deparat el destí,
llargament, la ratlla oberta
del camí.

Hi ha el pedruscall de les penes
i els esbarzers del neguit,
i en ésser dalt les carenes,
ve la nit.

Qui pogués desfer la ruta
i seure vora el camí,
endolcint la vida eixuta
amb un brot de romaní.

I no fondre's com la fita
d'una carena crüel
que se'ns va tornant petita
i se'ns perd enllà del cel.

SALVADOR PERARNAU.

"La Veu", en Cambó, en Pla i nosaltres

Diu "La Veu", en una editorial — i ho diu de passada —, que hem atacat Josep Pla en una forma indigna. Parlem-ne.

En cap pàgina de les nostres, per exemple, hem dit que Josep Pla estigués a sou del senyor Cambó.

Hem atacat el llibre "Cambó" perquè ho creiem necessari i convenient; perquè és de raó i de justícia.

No obstant, no volem respondre més profundament a "La Veu", perquè ens fa l'efecte que "La Veu" pensa puntualitzar el que nosaltres hem dit, i aleshores en direm quatre de ben senceres.

Prou pena tenen en defensar allò indefensable.

"Forma indigna?" — diu —. Ho és qui, com ells, sense més ni més, empren les paraules gruixudes. "Forma indigna!" Una mica de brometa, i gràcies.

A fi de comptes, no val la pena de més.

AQUEST NUMERO

ESTA REVISAT

PER LA CENSURA

L'ull de vidre

(Argument per a un drama dinàmico-sintètic)

L'Anton era borni. Portava un ull de vidre, el dret. Era un ull tan ben fet, que a tothom enganyava, car semblava natural.

A tothom enganyava menys a la seva dona, la senyora Catarina, que era la que tenia cura de rentar-lo, dins d'un vas, cada matí.

Vingué un jorn que la dona de l'Anton, cansada de l'amor del borni, es deixà seduir pel millor amic del seu marit, més jove i més trempat que ell.

I com que sabien que de l'ull dret no hi veia, la dona i l'amic, vinga fer-se manyagues i magarrufes en presència de l'Anton, procurant, naturalment, posar-se sempre a la banda dreta del desventurat.

Però els adúlterers no comptaven amb què els que no hi veuen, hi senten molt de nas. I l'Anton va olorar tot seguit la traïdoria.

Una nit, ai què tinc!... ai què tinc!... Una angina de pit, i el pobre Anton se'n va al calaix.

El notari llegeix el testament a la vídua.

El document constava d'una única clàusula que deia: "Deixo tota la meva fortuna, seixanta mil pessetes i l'ull de vidre, a la meva esposa Catarina Andreu; a condició que l'ull té de servir de subjecta-papers a les susdites seixanta mil pessetes que es troben, en bitllets de 25, dins d'una caixeta en la meva taula-escriptori; i que cada vegada que necessiti diners no podrà treure més d'un bitllet".

Com que tant la dona com el mal amic del difunt se les donaven de despreocupats, intentaren aviat rebentar-se els diners del pobre Anton, fent xerinoles. Però cada volta que treien un bitllet de la caixeta, els era un martiri: l'ull del mort, aquell ull de vidre, inexorable, els esguardava acusadorament, i un horror insuperable s'apoderava d'ells.

Per això no és d'extranyar que molt abans de exhaurir-se la fortuna de l'infeliç Anton, la vídua alegre i el seu amant haguessin de fer, a Sant Boi, la mala fi.

ALTER EGO.

TALIA

Aquest teatre ha tancat les seves portes. La temporada no ha estat del tot desaprovada. Encara que podia haver resultat millor del que ha resultat. Cal procurar sempre una cosa: quan es critica el veí i se l'emplena de defectes, cal no imitar el veí. En aquest cas, el veí era el Teatre Espanyol, on actua Santpere. El Talia, que havia començat molt bé, ara últimament s'abarraganava com l'Espanyol.

Dues obres s'han estrenat en aquesta breu temporada, dignes d'estima i d'elogi: "La vida d'un del públic explicada per ell mateix" d'Amichatis—obra en la que el popular autor cerca noblement, valentment, nous camins a la seva dramàtica—i "Dimecres de cendra", d'Agustí Collado.

De "La vida d'un del públic explicada per ell mateix", ja ens n'ocuparem al seu degut temps. Avui ens toca dir quelcom de "Dimecres de cendra".

Agustí Collado és un autor jove, un autor nou. Agustí Collado ens mereix respecte i cordial estima, perquè no hi ha en ell vanitat ni afany de guany, sinó una gran fe en el teatre, un noble desig de lluita. Per a Agustí Collado el teatre no és, com per a tants altres, un negoci, sinó un art.

Així ha escrit aquesta primera obra seva—primera després de molts altres assaigs—, "Dimecres de cendra", amb dignitat, amb honestedat de procediments, amb un llenguatge pulcre i literari.

"Dimecres de cendra" és un sàinet. D'un quant temps ençà, llastimosament, aquest gènere ha de definir-se així: conflicte i tipus de cartó; tota la bestiesa, tots els tòpics, tots els llocs comuns; llenguatge absurd i fals, ple d'una grolleria que el públic, si tenia dignitat, no aguantaria; melodramatisme i trucs infectes; abarraganament de tots els sentiments.

Agustí Collado, escriptor pulcre i digne, ha fet el miracle d'escriure un sàinet que, sortosament, no té cap d'aquestes característiques. Agustí Collado ha demostrat, amb "Dimecres de cendra" que, sense cap mena de grolleria, sense xabacanades ni barroeries, hom pot escriure un sàinet àgil, viu, nerviós, finament observat.

POLIORAMA

També aquest teatre ha tancat: una altra víctima estiuenca de l'Exposició.

Es d'agrair que Lola Membrives, actriu intel·ligent i ben orientada que no deixa influenciar-se per secretaris de cap mena, ens hagi donat a conèixer l'obra "Ida y vuelta", de Sutton Vane.

I és de doldre que hagi hagut de recórrer a obres de tan poca consistència com "El filon" i "Una mujercita seria".

BARCELONA

La companyia Díaz Artigas s'acomiadà ahir dijous. Ens ha donat varies obres noves, poques si hom té en compte les que anunciava. D'entre elles mereixen especial menció "De la noche a la mañana", de dos autors joves: Ugarte i López Rubio, i "Cuento de aldea" de Fernández Ardavin.

"Cuento de Aldea" és una de les obres que més ens plauen d'aquest autor. No hi ha en ella els trucs melodramàtics i efectistes que hi ha en altres. En Lluís Fernández Ardavin, el poeta, és molt superior a l'autor dramàtic. Quan el poeta parla sense pretensions, sense lligams, la seva veu és pura i noble. Quan al poeta el fa parlar l'autor dramàtic, la veu és una veu llastimosa de titella.

Encar que "Cuento de aldea" ens recordi "El pobrecito carpintero" del magnífic Eduard Marquina, nosaltres considerem aquesta obra com una de les millors de Fernández Ardavin.

"De la noche a la mañana" és una comèdia fina, intel·ligent, moderníssima. Una de les millors comèdies que s'han produït a Espanya de molts anys ençà. Una comèdia que—entre tanta barroeria, entre tanta ramploneria, entre tanta estultesa—, fa olor d'Europa, o sigui: de civilització.

NOVEDADES

Ha debutat la companyia de l'actriu argentina Concepció Olona. Les obres que fins ara ens ha donat—"La noche en el alma", de Martínez Cuitiño, i "Silencio", de la senyora Pinto i el senyor Ojeda—no ens interessien. Són obres velles, ràn-

Els aviadors salvats

Quina manera de fer patir cors de donal

ranos" els arronçaven el melic, ella hi anava, "temerosa que al "Tejero" li passés, lluny d'ella, una desgràcia".

Alto! Alto!! Alto!!! Era a l'estació de X, un vagó havia estat desprecintat, i unes saques de llana esventrades, el "Feo", el "Tejero" i el "Llarg" s'escapolien carregats, per la foscuria. La Bilbaïna no tenia tan bones comes, i perdia distància, mentre els perseguidors la guanyaven...

—Covards! No correu! No es deixa enrera una dona! Dona sóc, i no m'arreglaran com a un pollet!

No res més: un tret, un llampec, un crit, un cap que s'esberla en la roda d'un vagó i una veu a mig foudre, que sospira: Llenceu el "bulto", que tiren a tocar, companys!, i després ella mateixa: —Bilbaïna, t'ets perduda aquesta vegada! i restà morta.

Del "barri xinès" d'on se n'han tret tantes fantasies, jo n'he recollit aquesta anècdota. No té el lirisme del paper de seda; és carn crua servida a poc de tallar-la.

Francesc OLIVA.

Divagacions insubstancials

Teoritzants a ultrança

Hi ha homes que es passen la vida teoritzant. Es una cosa molt còmoda i pràctica i que evita molts contratemps.

Un cas d'aquests són els nostres sobrealistes. Llevat de quatre bestieses sense suc ni bruc, poques coses e's coneixem. En canvi, de manifestos i declaracions els en coneixem fins per les butxaques. En això s'han excedit; però per avui podem dir que ens trobem davant d'uns homes que han promès molt i no han donat ni una dècima part de les coses promeses. Amb tot, esperem amb el temps... Qui sap...

Patums

A casa nostra patim un excés de patums. Hi ha gent que perquè sap el batxillerat, es creu amb geni capaç d'adobar el món. Hi ha qui ha dit que tenim un rei al cos. Jo gosaria a dir que, a casa nostra, hi ha gent que almenys n'hi tenen una dotzena. No vull anomenar ningú, però recomano a tots aquells que tinguin ganes de conèixer totes aquestes patums, vagin a sentir les conferències que es donen arreu.

Foc d'encenalls

Els senyors de "La Veu" estan enfadats i se n'han dit quatre de fresques amb En Rovira i Virgili. Tot plegat em fa l'efecte d'un safareig.

Ja sé que algú arrufarà el nas i dirà que parlo impròpiament de coses que mereixen un cert respecte. Però són tantes les coses que no han sabut respectar els senyors de

"La Veu", que el que seria una impropietat, fóra no pagar-los amb la mateixa moneda.

Tot plegat, però, no ens alarmem. Serà com un foc d'encenalls que durarà poc. Tenen moltes coses amagades tots aquests senyors i no els convé que surtin a la llum.

Joaquim AROCA.

Art i Artistes

SALA PARES

Amb la calor sembla que els artistes es retrauen o bé se'n van cap a fora a cercar impressions i preparar-nos tasca per l'hivern que ve. A can Parés s'han ajuntat nous pintors per fer una exposició mancomunada de quadros que ja hem vist altres cops en sa majoria, però que en aquestos temps d'estrangers a tot drap, pot ésser un encert donant-los una bona impressió del que fan els pintors de casa.

Allí hi veureu, barrejats, els paisatges d'en Serra, d'en Mallol i d'en Vayreda, amb les figures d'en Domingo i d'en Maragall; en Mompou alterna amb en Benet, i l'Humbert amb en Sisquella, i tots plegats fan bonic, malgrat d'alguns tocs de subconsciència que desentonen en mig de pintures ben encaixades i fermes d'execució.

Com que es tracta de coses ja passades per la nostra censura crítica, no en tornem a parlar en detall, i ens preparam a reposar un xic i a deixar reposar els nostres llegidors si els artistes segueixen prenent-se vacances.

* * *

Els dibuixos d'en Bosch

Ja creïem closa la nostra tasca fins l'hivern, però a un noi de casa se li acudí exposar els seus dibuixos a can Parés, i com que a més d'ésser company, ho fa molt bé, no tenim més remei que parlar-ne.

En Bosch és un xicot enamorat del modernisme, en allò que té de més atractiu, o sien les mossetes de faldilla extra-curta, "charleston" a tot drap i "cock-tail" abans de sopar. Tot això vist per un artista complert, que dibuixa molt bé i que pinta a l'aquarella amb una seguretat i un bon gust com no en corren gaires fins entre els de més pretensions.

L'exposició d'en Bosch és atractiva perquè ha aconseguit fer d'allò que podríem dir-ne art frívol, un art complert, i sense caure en la caricatura grollera, estilitza les figures, que tracta en forma que sobresurten les característiques que vol fer destacar, sense desentonar en el conjunt. Humorista en el fons, mostra en sos dibuixos tot el convencionalisme dels cabarets elegants i el "snobisme de la societat actual.

Els retrats els encerta fins quan e's fa seriosament, i per acabar, hem de dir que en Bosch ha fet del seu art una especialitat, i encara que sense pretensions d'obres fonamentals, podria donar lliçons de tècnica a molts artistes que es tenen per mestres.

BORIEL.

El "barri xinès" que jo he vist

"LA BILBAINA"

Alta, ferma, ampuloses les carns, ferrenya, d'ulls negres que gairebé se li menjaven el rostre, el nas del més pur orientalisme, nas de sultana, nas de reina; la boca grandeta, de llavis carnosos, sensuals; les dents de ratolí adult, petites, blanques i recollides; el cabell ondat d'un negre tan renegre com el dels ulls...

Talment era "La Bilbaina" glòria i honra de l'hampa barcelonina, orgull de classe, monument fet carn, de totes les picardies, de tots els secrets de la vida, de totes les nobleses...

La Bilbaina era la dona més dona del barri xinès.

Va morir tràgicament, i va ésser, aquella mort, la tanca d'or més meravellosament humana que ha clos una vida, per demés exemplar i profitosa.

La prostitució mai no la va tenir en ses fileres: ella cobejava els diners; ells es deixaven enllaminir, ella feia entreveure "concessions" suggestives, voluptuoses... que després es fonien, els prenia honradament la cartera, si podia... però de "lo altre", de comerç amorós, de... ja m'enteneu, ni així!; era força "dona" la Bilbaina, i ho era tant, que en certa ocasió, per no accedir a saltar el terme que la societat concreta entre la dona aventurera i la dona pública, un "client" de diners (el qual sols entretenia per tal de fer-li fonedissa la cartera) d'un cop de ganivet li va dividir en dos el ventre. A l'hospital de Santa Creu li varen fer un cosit profitós, en aquell ventre "immaculat" que si mai els neguits i les batzegades de la maternitat no l'havien santificat fent-li tastar llurs esgarapades, tampoc el pecat l'havia pres per màquina registradora ni el pecador per matalàs de plaers a tant per hora. Robar, tot; però de carícies venudes, res!

En el carrer de Migdia tothom la respectava, homes i dones; no reconeixien superior a la nostra heroïna, i conscients de llur embrutiment, d'aquella dona que deia (paraules pròpies) "Vale màs sortir de la càrcel, que de la sala de las Magdalenas..." en feien sant de culte, ídol de sacrifici, descàrrec de consciència, i model de dones.

La presó, sembla que no, i té la virtut, o el defecte, de restar caloríes, de refredar la sang als que la freqüenten; ningú no ho diria... Sempre m'havia semblat que no servien per a res profitós les presons.

"La Bilbaina", després de deu anys de passar quinzenes i pagar petits processos de tres mesos de presó fins a dotze, va sofrir una relliscada contemplant uns objectes d'argent que lluien en uns aparadors de "El Siglo" i que estaven dient: tomadme!... i la van acom-

panyar "carinyosament" dos civils fins a la "villa del oso y del madroño", deixant-la a la galera d'Alcalà de Henares, per tal que hi complís els sis anys que li mancaven per arribar als quaranta.

Quan va sortir-ne, l'any de 1924, ja era tota una altra. Anava "davallant", com diuen els escriptors pulcres, i ultra el descens alarmant que llur esperit sofria, el seu cos volia sentir-se verge de ludibri i de prostíbul.

Havia perdut l'humor; aquella rialleta que li marcava de tant en tant aquells dos clotets a les galtones, rarament la veien.

Ja no "pispava" per les botigues, era coneguda; l'art de la "mecha" no donava més que espants; per altra part, tota la policia la tenia present...

Amb altres socis, saltava de nit als tancats de Sans o de La Bordeta, i atrapaven unes gallines; si pujava a un terrat, s'enduaia un farcell de roba posada a estendre.

Ella, l'aristòcrata de l'ungla llarga, la "pur sang" de les "churderes" del nostre segle, havia perdut en categoria.

COM VA MORIR "LA BILBAINA"

Uns amors amb un rebenta pisos anomenat "El Tejero" van ésser l'empenta definitiva per la seva decadència. I n'estava tan enamorada d'aquell home, que fins a les empreses més exposades que a més de quatre "vete-

"LA RADIO PAGARA CONTRIBUCIO"

—Després de tantes llaunes com s'han d'aguantar?

cies, d'aquell melodramatisme llefiscós, apegalós, que posà en moda, fa uns quants anys, Henri Bataille.

De Martínez Cuitiño, que deu ésser un autor excessivament prolífic, coneixíem nosaltres "El espectador, o La cuarta realidad", obra bastant ben orientada vers un sentit de modernitat. Tot el que d'ell hem conegut després és manifestament inferior, inflat, melodramàtic.

"Silencio" adoleix dels mateixos defectes—més accentuats—que advertim en "La noche en el alma".

Concepció Olano és una actriu que té prou talent per a dedicar-se a un gènere més noble.

COMICO

Després del festival a honor de Fermí Gemier—l'home més digne d'estima i d'admiració de l'actual teatre francès—i dels beneficis de Sacha Goudine i Pepe Viñas—grans èxits—, el Còmic anuncia nous debuts per a preparar la nova revista d'Amichatis i Sugrañes, que s'estrena el dia 19.

ENTREACTES

MANUEL FONTDEVILA.

Ha estat un parell de dies entre nosaltres. Venia de París. Anava a Madrid.

Té dues comèdies llestes. Dues comèdies que no ha volgut estrenar.

FONT PALMEROLA.

El passat diumenge, el mestre Font Palmerola—autor de sardanes que s'han fet justament famoses—donà un concert amb la seva Orquesta de Càmera a la Sala Mozart.

Fou un èxit.

BENAVENTE, ENCARA.

Hem pogut saber el motiu del perquè Benavente està tan enfadat amb Barcelona.

Es aquest: perquè està enfadat amb la senyora Xirgu. Però és que la senyora Xirgu no és Barcelona!

B4

BOB

Divendres passat, a la façana d'un forn del carrer del Bruc, hi havia un gran lletrer que dia:

"COCAS DE SAN PERA"

A aquest senyor flequer, a canvi d'una coca, se li podia regalar una "Ortografia" de Pompeu Fabra.

I mirar de convèncer-lo que no sols de coques viu l'home; i que també existeix un pa espiritual, tan substanciós i tan saborós com el que els fornars fabriquen.

Per celebrar la inauguració del Pavelló de Suècia, els convidats foren obsequiats amb un àpat en el menú del qual no

—Posa't a l'aigua, noi, que és poc fons!

—Vos.è creu que el tabac és un remei pel mal de cap?

—Ja ho crec! La meva dona se'n va del meu costat així que encenc el cigarret.

hi constaven altres plats que bacallà, fet de diferents maneres:

Bacallà a la biscaïna.

Bacal'à amb patates.

Bacallà a la llauna.

Bacallà amb mantega, etc., etc.

Aconseguiren, amb aqueixa menja, dues coses: honorar el país, és a dir, fer pàtria, i... sortir-ne baratet.

Sols hi mancava un número a la llista; un plat que potser a la terra del bacallà l'ignoren:

Bacallà fet amb "rumescu",
que hi posen "bitxos" dels "guits".

(En honor d'En Titulescu,
que se'n lleparia els dits).

Adéu-siau, revetlles de Sant Joan i de Sant Pere!

Adéu-siau, amb l'espetic de la vostra joia desmesurada!...

Ens haveu posat una espurna de joventut als ulls i al cor, però ens haveu també escurat ignominiosament les butxaques.

Ara, durant molt de temps, ens haurem d'acontentar amb gronxar-nos mitja horeta havent sopat, en un balanci, a la galeria de casa.

Mitja horeta, només; perquè així que a les galeries hi surti En Fleta—que hi surt invariablement cada nit a cantar l'"Ai, ai, ai!"—, abans que obri la seva immensa boca fonogràfica, tenim la sana intenció d'anar-nos-en a dormir.

El príncep indú Marumessing—un dels hostes notables amb què compta ara la nostra ciutat—ha fet declaracions.

Entre altres coses, ha dit que lo millor de Barcelona són les noies.

Ben mirat, no és cap descobriment sensacional, perquè nosaltres, els indígenes, ja ho sabíem de cor.

Però no val a badar, doncs, modistetes i mecanògrafes.

El príncep Marumessing, per llei d'herència, serà demà un dels monarques de les Indies.

I ja ho diu la dita: Una noia és per un rei.

A Anglaterra una postal ha viatjat vint-i-cinc anys per arribar al seu destinatari, que residia cinc cents quilòmetres lluny.

Ha fet, doncs, a raó de cent quilòmetres per any, i no haurà deixat de fer-ne milions.

Es veu que a Anglaterra el servei de correus també és ben exemplar.

Al parc d'atraccions de l'Exposició dos estrangers es barallaren, i l'un trencà el cap a l'altre.

Va!—debia dir la gent—una atracció més.

Barcelona és plena de mariners nordamericans que fan anar la ciutat en renou.

Agafen cada pítima que fa por.

Vénen d'un país on hi ha la llei seca, però es veu que quan surten, humitegen tota la llei.

La marina nordamericana té els seus "polis" amb les seves porres per fer creure els mariners si s'embriaguen o promouen escàndol.

Es veu que aquells països, "tan civilitzats", de Nordamèrica, també es refien més del bastó que de la cultura.

Tota la península ibèrica s'ha alegrat de la troballa dels aviadors. Festegen a Franco i els seus companys com si haguessin portat a terme la seva empresa.

Aquestes vuit dies que han estat perduts semblaven vuit misteris de dolor.

Cal que ens alegrem infinitament. El "Barça" torna a triomfar en els partits de campionat.

Ja no podem patir. Guanyant el "Barça", aquesta terra semblarà el millor dels set o vuit o nou cels.

S'ha inaugurat la font monumental de la plaça d'Espanya.

Ara només ens falta que aquelles estàtues tinguin set. Com que viuen tan enlaire i els espais són tan amples, potser tenen set de justícia.

Al Foment del "Treball Nacional" s'ha celebrat una conferència sobre "Les modernes indústries del suro".

Com a conseqüència, desitgem que se'ns treballi el suro com més bé possible.

A Martorell s'ofegaren tres joves al riu Llobregat.

Cada any s'han de lamentar semblants desgràcies.

Nosaltres preferim ofegar-nos de calor.

Es passeja un moro per Barcelona, que sembla Sant Francesc—el dels bitllets de vint-i-cinc pessetes.

No sabem si ha vingut per veure l'Exposició, però li recordem que fent aquesta cara de bitllet, està molt exposat a que el descanviïn.

Joan Sacs, a "La Publicitat", va descobrir Barcelona.

Els segles futurs diran: "Barcelona no la va fundar Amílcar Barca; la descobrí Joan Sacs. Era amagada sota l'Exposició".

L'Orfeó Garriguenc, de La Garriga, els dies 23 i 24 del passat, va organitzar grans festes celebrant, el primer dia, una Verbena Madrilenya en el seu local, artísticament adornat, i ballaren a l'estil madrileny.

Home, senyors orfeonistes, essent aquesta Verbena organitzada i celebrada per vosaltres, ¿no us sembla que hauria resultat molt més artística adornant-ho i dansant en estil català?

J. A.

A. D.: No és massa nou, però anirà.

Jl. R. C.: Anirà... a "La Campana".

C. R.: No, home: no sigui cursi.

O. N.: No, senyor, no: el "Teatre Selecte" ens sembla una

cosa molt digna i seriosa. Fer-hi broma ens sembla, en canvi, una rucada.

J. C.: Anirà, si Déu i la Censura volen.

A. B.: Massa llarg.

A. R.: Li repetim el mateix: massa llarg.

F. E.: Vostè és un ximple. I un brètol. Això proposi-ho a qualsevol "chantagista".

C. E.: No pot anar.

L. O.: Mail

N. A.: No ho podria explicar a la interfecta, i no atabalar-nos amb versos?

Q. U.: No podem perdre el temps.

S. B. V.: No pot anar.

J. V.: Passa a "La Campana".

M. B. S.: Cal que corregeixi l'ortografia. Llegeixi molt en català, adquireixi la Gramàtica i el Diccionari d'En Fabra. I veurà complit el seu desig.

A. L. (La Garriga): Queda complagut.

A. C. (Salt): Encara no pot anar.

E. I. (Palamós): Ens sembla, senyoreta, que els versos que ens envia estan força bé. Però, com les linotips no admeten les quartilles escrites a llapis, ¿vol tenir l'amabilitat d'enviar-nos-els escrits amb tinta?

R. B.: Hi ha coses en la vostra poesia que no estan malament. Però en general queda un xic deixada. Cal que estúdieu i poliú, i arribareu a fer-ho bé.

J. A.: Va, lleugerament corregit. Ja se'n farà càrrec. Aquí no podem atacar el senyor R. V.

R. R.: Vós ho feu bé. I ho fareu millor. L'article anirà al seu degut temps.

Imp. "L'Esquella" i "La Campana". — Olm, 8. — Barcelona

LA MODA

—Es veu ben bé, senyoretas, que vostès són de la mànega ampla.

Exposició Internacional de Barcelona

Demà, dissabte, des de les nou de la nit, l'entrada al recinte de l'Exposició serà d'una pesseta, entrada de cotxes dues pessetes

Diumenge, matí, tarda i nit, entrada al recinte de l'Exposició una pesseta, entrada de cotxes dues pessetes

Demà, dissabte, dia 6, a les deu nit, i diumenge, dia 7, tarda i nit,

Monumental Envelat

a la

Plaça Major del "Pueblo Español"

a càrrec del conegut adornista Sr. VINYALS

Amenitzaran la festa les renomades ORQUESTRES

"Planes de Martorell"

i

"La Catalana de Granollers"

Se subhastarà una magnífica i esplèndida toia i hi haurà Ball d'obsequi per a les senyores i senyoretetes. Es ballarà l'Americana dels "guapos", el Vals de socis solters i el Vals de socis casats. Es ballaran igualment rigodons, polques, xotis, mazurques, vals-jota i altres balls de festa major

PREUS:

Entrada al "Pueblo Español" amb dret al ball de l'Envelat.	2 Pts
Cadires en l'Envelat	1 »
Palcos	15 »
Cadires de palco	1 »

LLIBRERIA ESPANYOLA

d'Antoni López

Rambla del Mig, 20

Telèfon núm. 18692

BARCELONA

Obra nova d'En SANTIAGO RUSIÑOL

Coses viscudes

VOLUM IV DE LA
COL·LECCIÓ D'OBRES SELECTES

Van publica's d'aquesta Col·lecció :

Vol. I.-E. MURGER. **Escenes de la vida bohèmia**

Vol. II.-ROUSSEAU. **Contracte social**

Vol. III.-DIDEROT. **La Monja**

Novedad

Sin novedad en el frente

Novela de E. M. REMARQUE

Un tomo en 8.º, Ptas. 5

La novela que lee todo el mundo culto

En Alemania se han vendido 800.000 ejemplares en cuatro meses.

En Inglaterra 60.000 en seis semanas.

En Francia 40.000 en cuatro semanas.

¿Cuántos se venderán en España?

Obra nueva de EDUARDO ZAMACOIS

Los vivos muertos

Un tomo en 8.º, Ptas. 5

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurancés del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter ANTONI LOPEZ, Rambla del Mig, núm. 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem de pèrdues si no es remet, a més, 30 cts. per a certificat. Als corresponsals se'ls atorguen rebaixes.

El Palau del Vestit, en l'Exposició

Noia, si aquesta calor segueix apretant, t'hauràs d'alleugerir de roba.